

Ścieżka poznawcza Głusko

Ścieżka poznawcza Głusko - Kamienna zaczyna się w Głusku opisem historii osady. Dalej poprowadzona jest wzdłuż Drawy, przez elektrownię Kamienna do biwaku Kamienna. Długość ścieżki wynosi 3 km na jej pokonanie trzeba ok. 40 min.

Ścieżka przedstawia następujące zagadnienia: historia osady Głusko, rzeka Drawa, dawne osady leśne, źródlika, dawna huta szkła Podszkle, uroczysko Głuskie Ostępy, historia spławu drewna- binduga Kamienna. Aby dojść do Głuskich Ostępów należy przed biwakiem Kamienna skręcić na czerwony szlak i po 50 m skręcić w lewo w kierunku Rybakówki.

- **Głusko**

Głusko: duża osada leśna. Pierwsze wzmianki określające okolice Głuska jako „bród na Drawie” pochodzą z 1286 r. Istniejąca do dzisiaj osada powstała w latach 1560-70 jako folwark założony przez Rudigera Wedla z Drawna. W czasach panowania Wedłów (do XVIII w.) w Głusku było 23 gospodarstw. W XIX w. próbowano hodowli winogron a ówczesny właściciel majątku Fryderyk von Sydow sprowadził do Głuska szwajcarskiego mleczarza. Dzięki temu rozwinęła się tutaj produkcja serów głuskowskich. Oprócz tego był tu browar, gorzelnia, cegielnia, dwa młyny i nieopodal huta szkła.

Dzisiaj mieszkańcy osady związani są głównie z pracą w lesie.

W Głusku znajduje się Punkt Informacji Turystycznej DPN i siedziba Nadleśnictwa Głusko.

Co warto zobaczyć :

- kościół protestancki z pocz. XX w, do budowy którego wykorzystano mury dawnego browaru
- siedziba nadleśnictwa. Jest to dwór w XIX w. w którym mieściła się szkoła leśna, potem zakład karny i bursa OHP. Obok znajduje się park ze starymi, egzotycznymi drzewami.
- Umocnienia Wału Pomorskiego
- W pobliżu osady, w kierunku jez. Ostrowieckiego, znajdują się pozostałości umocnień Wału, wzniesionych przez Niemców w czasie II wojny światowej .

• **Drawa w Głusku**

Drawa jest lewobrzeżnym dopływ Noteci, mającym ok. 200 km długości, 3300 km² powierzchni dorzecza. Początek bierze k. Połczyńska Zdroju, uchodzi do Noteci poniżej Krzyża. Nazwa rzeki jest stara i zagadkowa, według językoznawców wywodzi się jeszcze z czasów indoeuropejskiej wspólnoty językowej (od rdzenia dreu - 'spieszyć się, bieć'): identyczną nazwę nosi jeden z większych dopływów Dunaju. Drawą na wysokości Drawna przepływa w ciągu sekundy średnio 10 m³ wody, na wysokości Kamiennej - już 15 m³, a u ujścia do Noteci, w Drawinach - ponad 20 m³. Przeciętna amplituda stanów wody w ciągu roku wynosi ok. 40-50cm. Charakter rzeki jest bardzo zróżnicowany: od leniwych odcinków w szerokiej dolinie (np. Prostynia-Rościna), po fragmenty o dużym spadku, bystrym prądzie i kamienistym dnie - przypominające rzeki podgórskie. Bardzo interesująca przyroda: zróżnicowanie charakteru cieku odzwierciedla się w zróżnicowaniu roślinności wodnej i fauny ryb. Poszczególne odcinki reprezentują krainy pstrąga, lipienia, brzany i leszcza. W rzece żyje blisko 30 gatunków ryb. Najpospolitsze są jednak na wszystkich odcinkach rzeki: płoć, okon, kiełb, krąp, kleń, piekielnica i miętus. Do najbardziej interesujących ryb Drawy, choć nielicznie w niej występujących, należą: troć, pstrąg, strzebla potokowa, głowacz białopłetwy i certa. Do niedawna rzeka słynęła szczególnie z lipieni, dorastających tu do dużych rozmiarów. W latach 1976-1997 odbywały się tu doroczne zawody wędkarskie "Lipień Drawy". Na odcinku poniżej Kamiennej do lat 80-tych odbywały tarło łososie, po wyginięciu tego gatunku podjęto w 1995 r. próbę wsiedlenia go na powrót do Drawy. W rzece żyją także związane z czystymi wodami: krasnorost *Hildenbrandtia rivularis* (czerwony nalot na podwodnych kamieniach), gąbki i mszywioly, na płytkich rozlewiskach podwodne łąki włosieniczników, jeżogłówek i rdestnic. Na odcinku chronionym w granicach parku narodowego można obserwować naturalne procesy kształtujące przyrodę rzeki i jej doliny, np. obrywy i osuwiska na zboczach, kształtowanie koryta rzecznoego pod wpływem drzew przewróconych w nurt.

Czystość wód Drawy pod względem większości parametrów fizykochemicznych mieści się w granicach tzw. I klasy czystości wód. Jednak zawartość fosforanów (wynik niedostatecznego oczyszczenia ścieków komunalnych oraz spływaów z rolniczych części zlewni) i stan sanitarny rzeki (zawartość bakterii typu kałowego) nie pozwalają na zakwalifikowanie jej wyżej, niż pogranicze II i III klasy.

Jako szlak żeglugowy rzeka była używana od XIV w. Już w 1662 r. umacniano brzegi, oczyszczano rzekę z pni i pogłębiano ją na dawnych brodach. W 1700 r. wożono rzeką miód z Drawna do Frankfurtu. Żegluga przetrwała aż do II wojny światowej, najdłużej na odcinku Krzyż-Osieczno. Snuto też projekty przedsięwzięć inżynierskich, które miały zmienić Drawę w drogę wodną z prawdziwego zdarzenia. W 1708 r. powstał projekt szlaku żeglugowego Drawa-Rega, istniały też plany połączenia kanałem Drawy z Iną. W 1875 r. planowano gigantyczne przedsięwzięcie budowy drogi wodnej

Warta-Odra przez Drawę, Inę i jez. Dąbskie. Od XVIII w. rzeka była wykorzystywana na szeroką skalę jako szlak spławu drewna pozyskiwanego z lasów Puszczy Drawskiej.

Rzeka jest wykorzystana również do celów hydroenergetyki: pod koniec XIX zbudowano karbidownię w Kamiennej, później przerobioną na elektrownię wodną. W 1916 r. powyżej Prostyni (poza Parkiem) powstała druga elektrownia wodna Borowo. W latach 40-tych istniały plany budowy kaskady zakładów hydroenergetycznych (Barnimie, Zatom, Moczele, Mostniki wraz z istniejącą elektrownią Kamienna). Do przedsięwzięcia nie doszło. W 1974 r. utworzono krajobrazowy rezerwat przyrody „Drawa” o pow. 522 ha, obejmujący odcinek doliny od jez. Dubie do elektrowni Kamienna, a w jego ramach 10 obiektów objęto ochroną ścisłą. Rezerwat był modelowym przykładem koegzystencji turystyki wodnej i ochrony przyrody. Po 1990 r. rezerwat wszedł w granice DPN.

• **Elektrownia Kamienna**

Elektrownia wodna „Kamienna” reprezentuje charakterystyczny dla początków XX w. model hydroelektrowni stanowiąc na terenie Drawieńskiego Parku Narodowego najciekawszy zabytek techniki o randze ogólnokrajowej.

Została zbudowana rzece Drawie poniżej Głuska, przy małej osadzie założonej w XVIII w. w miejscu dawnej smolarni. Włączenie Kamiennej do majątku Głusko nastąpiło w 1820 roku.

Już po upływie pięciu lat od wybudowania pierwszej elektrowni wodnej na świecie, w 1896 roku podjęto pierwsze prace związane z budową siłowni wodnej. Tuż przy fabryce karbidu, powyżej stopnia wodnego młyna, powstał stopień wodny obecnej elektrowni. Przemysłową eksploatację elektrowni wodnej o mocy 0,96 MW datuje się na rok 1903. Początkowo prąd wykorzystywany był do produkcji karbidu, ale już wkrótce w miarę rozbudowywania sieci linii przesyłowych, wytwarzany prąd pokrywał zapotrzebowanie na energię powiatu choszczeńskiego, pyrzyckiego, strzeleckiego i części myśliborskiego. W 1921 roku hydroelektrownia została włączona do sieci ogólnokrajowej. Fakt projektowanej rozbudowy w 1941 roku istniejącej elektrowni i stworzenie innych stopni wodnych na rzece, świadczy nie tylko o jej bardzo dobrym wyposażeniu czy funkcjonowaniu, ale również o odpowiednim położeniu.

Do dzisiejszego dnia niezmiennie pozostaje wyposażenie obejmujące dwa hydrozespoły z turbinami Francisa z 1893 i 1898 roku firmy Escher Wyss ze Szwajcarii, generatory produkcji AEG z Berlina oraz regulatory systemu Voitha. Bardzo ciekawa jest również umieszczona w hali maszyn zabytkowa suwnica z 1909 roku. Uwagę zwracają także dwa jazy robocze doprowadzające wodę do turbin, trójkomorowy jaz jałowy, umiejscowiona na prawym ramieniu 21-komorowa przepławka dla ryb oraz obecnie nie

wykorzystywana pochylnia dla traw. O oryginalności architektury ówczesnych czasów świadczą zabytkowe budynki, do których należą: budynek główny, budynek gospodarczy i rozdzielnia z transformatorownią. Obecnie funkcjonująca Elektrownia wodna „Kamienna” podlega Zakładowi Energetycznemu w Gorzowie Wielkopolskim.

• **Źródłiska**

Ważnym elementem krajobrazu Puszczy Drawskiej są liczne wypływy i wysięki wód podziemnych. Piaszczysta, sandrowa równina sprzyja infiltracji wód opadowych w głąb ziemi, skąd wydobywają się one systemami wypływów, rozwiniętych odpowiednio do budowy geologicznej terenu, często np. na krawędziach dolin rzecznych bądź u podnóża piaszczystych pagórków w dolinach rzek, stanowiących tzw. okna hydrologiczne i przebijających nieprzepuszczalne warstwy glin. Wypływy te - a w samym Drawieńskim Parku Narodowym zaobserwowano ponad 70 skupień - przybierają różną postać, od wolno sączące się wysięki, przez niewidoczne, podziemne wypływy zasilające torfowiska źródłiskowe lub ukryte w dnie jezior i rzek, po żywe, obficie bijące źródła i rozmyte wodami źródeł olsy, przez które woda wartko spływa strumyczkami do rzeki.

Źródła stanowią unikatowe biotopy. Często porasta je specyficzna roślinność z masowym udziałem rzeżuchy gorzkiej i typowych dla siedlisk źródłiskowych wątrobowców i mchów. Ze strumyczkami sączącymi się od źródeł związane jest także występowanie rzadkiej manny gajowej i potoczniaka wąskolistnego. Bardzo bogata i unikatowa jest np. fauna chruścików, których larwy żyją w źródłach.

W krajobrazie niżej polski wszystkie wypływy wód podziemnych zasługują na ochronę. W Puszczy Drawskiej zjawiska źródłiskowe skupiają się: w całej dolinie Płocicznej, szczególnie na jej górnym odcinku, w dolinie Krępy, nad jez. Tuczno i w dolinie Runicy nad jez. Sitno, w Rynnie Miradzkiej i na łąkach pod Kasztanem, w okolicy jez. Drogiego i łąk Nad Drogim, w okolicach jez. Jamno, na Łunoczu, Karolinie i w okolicy Stawów UFO nad Płociczną, w uroczysku Źródłiskowy Grąd nad Drawą, w rynnie Moczelskiej i przy jez. Moczela oraz nad jez. Szerokim w rynnie Jezior Dominikowskich.

• **Dawne osady leśne**

Obszar Puszczy Drawskiej był jeszcze sto lat temu zasiedlony znacznie liczniej niż dziś. Osady ludzkie, a nawet całe wsie, zostały porzucone w latach 30-tych XX wieku albo po II wojnie światowej. Ruiny dawnych domostw zarastają dziś lasem, a o tym, że były tam kiedyś osady świadczą nagrobki na cmentarzach, kępy bżów i śnieguliczek, stare studnie i zdziczałe drzewa owocowe. Wiosną zakwitają przebiśniegi i cebulice, posadzone przez dawnych mieszkańców i przetrwałe do dziś. Czasem znaleźć można rzadsze rośliny ogrodowe: lilię bulwkowatą czy ogrodowe formy ostróżek i orlików.

Największe z nieistniejących dziś osad to Sitno, Podszkle i Springe. Resztki zabudowań znaleźć można jednak niemal wszędzie w Puszczy.

- **Podszkle - dawna huta szkła**

Podszkle to nieistniejąca dziś osada na południe od Głuska, w pobliżu mostu na Drawie. W XIX w. istniała tu huta szkła, założona przez von Sydowa w 1825 r. Jej pozostałością jest rozproszony materiał szklarski, który znaleźć można na brzegu Drawy i na drodze, którą biegnie szlak czerwony.

Funkcjonował tu port, węgiel do huty dostarczano barkami. Pozostałością portu jest odgałęziający się od rzeki, zarastający kanał. Poniżej osady nad Drawą były też dwa place składowe drewna, bindugi Kamienna Lewa i Kamienna Prawa. Po miejscowości pozostały tylko fundamenty kilku domów i sadzone niegdyś przy nich lipy. W lasach nad Drawą przy Kamiennej spotkać można rzadką żabkę - rzekotkę, a dawny staw przy drodze jest ważnym zimowiskiem płazów.

- **Binduga**

Od ok. 1850 r. po rzece Drawie odbywały się zorganizowane spławy drewna. Głównym odbiorcą drewna z Puszczy Drawskiej w tym czasie był tartak, rozwijający się na lewym brzegu dolnej Drawy, w okolicy ujścia do niej Mierzęckiej Strugi. Ważnymi portami odbioru drewna z Puszczy Drawskiej było Drezdenko, Santok i Trzebicz na Noteci, później w latach 50-tych XX w. Stare Osieczno.

Binduga (od niemieckiego słowa binden=wiązać), jest to śródleśna polana, dawna składnica drewna, położona nad brzegiem rzeki. Nazwa to obejmuje nie tylko składowisko lądowe, ale także część powierzchni wodnej, przylegającej bezpośrednio do składowiska. Fragment umocnionego drewnianymi legarami zbocza, po którym spuszczano drewno, nazywano stoczyskiem. Zrzucając do wody pnie łączono przy użyciu żerdzi i gwoździ w tzw. tafle, tafle wiązano łańcuchami jedna za drugą w sznur, zwany tratwą. Do sterowania tratwą, załodze były pomocne narzędzia: szrek - kłoda do hamowania, peć (draga) - okuta żerdź do odpychania się od dna.

W 1979 r. odbył się ostatni, zorganizowany spław drewna na Drawie.

Obecnie nad Drawą, na odcinku przepływającym przez DPN, znajduje się 12 nieczynnych bindug. Wyróżniają się one odrębną od otoczenia roślinnością, odrębnym od otoczenia składem drzewostanu na stoku. Dzieje się tak w wyniku spontanicznego zarastania dawnych siedlisk bukowych i pojawianie się na polanach roślinności charakterystycznej dla łąk śródleśnych. Warto zwrócić uwagę na brukowane drogi, które zbudowali w XIX w. niemieccy leśnicy. Ułatwiały one wywóz drewna

- **Głuskie ostępy**

Kompleks łąk, szuwarów, zarośli wierzbowych i lasków olszowych w dolinie Płocicznej, położony na wschód od resztek osady Podszkle. W latach 1988-1990 objęty ochroną rezerwatową, później włączony do Drawieńskiego Parku Narodowego. Na torfowiskach rozwiniętych na wysiękach wód podziemnych rosną storczyki i goździk pyszny. Na wzniesieniu między łąkami a Płociczną są resztki dawnego cementarzyka.

Ochrona ścisła

W strefie tej ochronie podlegają procesy zachodzące w ekosystemach, bez względu na ich chwilowy kierunek. W strefie obowiązuje zakaz ingerencji i nie wykonuje się żadnych zabiegów. Dopuszczalny jest jednak zbiór nasion w celu zachowania puli genowej poszczególnych gatunków drzew.

- **Łęgi olszowe**

Typ lasu charakterystyczny dla zalewowych teras w dolinach rzecznych. Drzewostan buduje olsza czarna, czasem w domieszce występuje jesion. W warstwie krzewów spotyka się czeremchę, czarną i czerwoną porzeczkę, trzmielinę a także wawrzynek wilczętyko. Runo budują gatunki typowe dla miejsc żyznych i wilgotnych, czasami z domieszką gatunków bagiennych. Regularnie występują tu takie gatunki jak: czartawa pospolita, kostrzewa olbrzymia, czyściec leśny, niecierpek pospolity, śledziennica skrętolistna, czerniec gronkowy i inne.

Łęgi olszowe rozwijają się na siedliskach związanych z ruchem wody. Są to przede wszystkim te miejsca, które są wiosną zalewane wodami rzecznyymi, a przez cały rok pozostają w zasięgu wpływów rzeki. Specyficzna, źródliskowa forma łągów, o runie bogatszym w rzeżuchę gorzką, skrzyp błotny, trędownik skrzydlasty i kozłek bżowy związana jest z wysiękami wód podziemnych. Mozaika łągów z olsami tworzy też lasy olszowe okalające niektóre jeziora.

Wiele płątów łągów olszowych w Puszczy Drawskiej to stosunkowo młode lasy, jakie rozwinęły się na dawnych łąkach w dolinach rzecznych w wyniku ich zalesienia albo samorzutnego zarośnięcia olszą. Takie lasy charakteryzują się dużym udziałem gatunków łąkowych w runie. W zdegradowanych łągach głównym składnikiem runa są pokrzywy i jeżyny.

Data wydruku: 02.10.2023 18:01:41

Adres URL: <http://www.dpn.pl/sciezka-poznawcza-glusko>